

Шановний пане Голова,

Ваші Високоповажності,

Разом з моїми колегами Пабло де Грейфом та Вріндою Гровер маю честь представити Раді висновки Незалежної міжнародної комісії з розслідування щодо України наприкінці її третього мандату.

Збройний конфлікт, що розгорівся внаслідок агресії Російської Федерації проти України, призвів до загибелі понад 12 000 осіб та поранення понад 29 000 цивільних осіб, масштабних руйнувань та пошкодження цивільного житла та інфраструктури. За три роки Комісія збрала докази грубих порушень міжнародних прав людини та міжнародного гуманітарного права, а також пов'язаних із ними злочинів.

Під час цього мандату Комісія дійшла висновку, що російська влада вчинила злочини проти людяності у вигляді катувань. В цій доповіді ми також зробили висновок, що російська влада вчинила злочини проти людяності у вигляді насильницьких зникнень. Ці злочини були скоєні в рамках масштабного та систематичного нападу на цивільне населення у всіх областях України, де території перейшли під контроль Росії, а також Російській Федерації. Згадані злочини були вчинені відповідно до узгодженої державної політики та були спрямовані проти окремих категорій осіб, які російська влада вважала загрозою військовим цілям в Україні.

Комісія опитала в цілому майже 1800 осіб, включно з потерпілими та свідками порушень та злочинів. Усі аспекти роботи Комісії базуються на принципах незалежності, неупередженості, добросовісності та підході, спрямованому на захист інтересів постраждалих.

Криза ліквідності в Організації Об'єднаних Націй серйозно вплинула на штат нашого секретаріату, а також на здатність здійснювати поїздки під час поточного мандату; однак ми продовжили нашу роботу, застосовуючи встановлений стандарт доказування.

Комісія ще раз висловлює подяку всім, хто поділився цінною інформацією. Ми цінуємо співпрацю з боку Уряду України. Російська Федерація не відповіла на жодне з наших 31 повідомлення, включно з запитами на інформацію про інциденти, пов'язані з імовірними російськими постраждалими.

Шановний пане Голова,

Ваші Високоповажності,

Російська влада була причетна до масових насильницьких зникнень цивільних осіб, а також військовополонених. Велика кількість цивільних осіб була затримана та згодом переведена до місць позбавлення волі на окупованих територіях України або депортована до Російської Федерації. Вони зазнали додаткових серйозних порушень та злочинів, зокрема катувань та сексуального насильства. Багато постраждалих зникли безвісти на місяці або роки. Деякі з них загинули.

Російська влада на різних рівнях систематично не надавала інформацію про долю та місцеперебування полонених, залишаючи їх близьких у болісному невіданні. У листах-відповідях Міноборони Російської Федерації, навіть після підтвердження факту затримання декількох зниклих осіб, не розголошувалася інформація про їх місцеперебування, посиляючись на конфіденційність. Це позбавило постраждалих правового захисту та зробило їх вразливими до подальших порушень та злочинів. Комісія дійшла висновку, що російська влада вчинила злочини проти людяності у вигляді насильницьких зникнень.

Ненадання інформації про зниклих безвісти порушує право сімей на встановлення істини. Багато родин, ризикуючи, докладали значних зусиль для пошуків, але часто безрезультатно. Пізніше вони поділилися своїм гірким досвідом з Комісією. Жінка, члени сім'ї якої вважаються зниклими безвісти з березня 2022 року, розказала Комісії: "Я просто хочу, щоб росіяни звільнили й повернули мого чоловіка та сина. Вони зруйнували наше життя. Я боюся думати про їхній психічний та фізичний стан після понад двох років у полоні".

Продовжуючи тему катувань, які є злочинами проти людяності, нещодавні розслідування Комісії також підтвердили, що Федеральна служба безпеки (далі "ФСБ"), перебуваючи під вартою, мала найвищий рівень повноважень. Її співробітники регулярно застосовували катування або віддавали накази до їх застосування на різних етапах утримання під вартою, особливо під час допитів, де застосовувалися найжорстокіші види поводження з полоненими. Колишня полонена розповіла, як співробітники ФСБ

неодноразово піддавали її ураженню електричним струмом під час допиту. Незадоволені її відповідями, вони сказали: "Якщо ти продовжиш відпиратися, твій брат постраждає [...] і не забувай, що ми можемо привести сюди навіть дочок твоїх".

Раніше ми дійшли висновку, що російська влада систематично застосовувала сексуальне насильство як форму катувань під час утримання полонених під вартою. Більшість жертв були чоловіками. Наразі Комісія задокументувала нові випадки зґвалтувань та сексуального насильства, які використовувалися як форма катувань щодо жінок-полонених, що зазнали принизливого та образливого поводження. Одних жінок гвалтували під час допитів, застосовуючи насильство як засіб примусу, залякування або покарання; інших піддавали тривалому примусовому оголенню в присутності охоронців-чоловіків. Ці акти демонструють гендерний аспект сексуального насильства в місцях позбавлення волі. Жертва зґвалтування повідомила Комісії: "Я не можу описати все це... Ці п'яні, смердючі чоловіки рвуть мій одяг, ставляться до мене, як до гумової ляльки... Це було нестерпно".

Комісія також зафіксувала зростання кількості інцидентів, пов'язаних із вбивством або пораненням українських солдатів, які були захоплені в полон або намагалися здатися, з боку російських збройних сил. Ці дії є воєнними злочинами. Наші слідчі опитали військових, які дезертирували з російських збройних сил. Деякі з них повідомили Комісії, що отримали наказ не брати полонених, а знищувати їх, що вказує на узгоджену політику стосовно цього. Наприклад, один військовий почув, як командир батальйону сказав: "Ми не беремо полонених. Цих нацистів не можна брати в полон, їх треба вбити".

Комісія також встановила, що обидві сторони збройного конфлікту, використовуючи безпілотники, вбивали або наносили додаткові поранення солдатам, які внаслідок отриманих травм були непридатними до бойових дій. Це кваліфікується як воєнні злочини.

Насамкінець Комісія також задокументувала декілька випадків порушень прав людини, скоєних українською владою проти осіб, звинувачених у колабораціонізмі з російською владою.

Шановний пане Голова,

Ваші Високоповажності,

Безліч порушень та злочинів, вчинених протягом трьох років, продовжує спричиняти неймовірні страждання. Постраждали часто зазнавали численних порушень і злочинів, зокрема жорстоких форм фізичного та психологічного насильства, а також позбавлення основних прав. Члени сім'ї змушені були переживати втрату близьких або долати тривалі розлуки.

Комісія наголошує на важливості судової та позасудової відповідальності у всіх її формах, насамперед для сприяння відновленню, реабілітації та реінтеграції постраждалих у суспільство. Постраждалі зазначають, що для них принципово важливо, щоб винні в порушеннях та злочинах були притягнуті до відповідальності. Судова відповідальність продовжує залишатися ключовим елементом у забезпеченні встановлення та притягнення до відповідальності винних в порушеннях та злочинах та припинення безкарності. Обидві форми відповідальності сприяють зміцненню мирних процесів.